

MĀJTURĪBAS UN TEHNOLOĢIJU APGUVES PILNVEIDES IESPĒJAS

Home economics education development opportunities

Elīna Kūla-Braže

Latvijas Lauksaimniecības universitāte,
Tehniskā fakultāte,
Izglītības un mājsaimniecības institūts

Abstract. *In relation to the ongoing changes in the sphere of education in Latvia based on a sustainable development of education, concerns about the sustainability of the education of home economics in the circumstances of a changing environment have become deeper. On the basis of the ecological approach new development potentialities for the improvement of the education of home economics have been formulated – the development scenario, the applied arts scenario and the scenario of the home environment economics. The target of these scenarios is harmonious development of the student's individuality, inheriting the cultural properties, creative activity in the development of the cultural environment and development of the quality living space. The scenarios were worked out on the basis of experience of the formal education and non-formal learning in the development of the subject of home economics as well as on the basis of interaction of the educational environment and cultural environment.*

Keywords: *ecological approach, education of home economics, ethno-pedagogy, holistic approach, humanistically phenomenological paradigm, liberally rational paradigm, sustainability of education.*

Ievads

Introduction

Saistībā ar notiekošajām pārmaiņām izglītībā Latvijā, ir aktualizējies jautājums par mājturības izglītības ilgtspēju mainīgas vides apstākļos. Referāta mērķis, ir balstoties uz ekoloģisko pieeju, formulēt iespējamās mājturības izglītības attīstības pilnveides scenārijus.

Pētījums veikts, balstoties uz ekoloģisko pieeju, kura mūsdienu zinātnē un izglītībā paredz pētāmās problemātikas skatījumu kopveselumā. Pamatojoties uz ekoloģisko pieeju izglītības procesus var pētīt laikā un telpā, kā arī cilvēka un sabiedrības izglītības attīstību mijiedarbībā ar apkārtējo mainīgo vidi (Bronfenbrenner, 1976/1996; Katane & Pēks, 2006). Mājturības un tehnoloģiju priekšmets ir sadrumstalots, jo integrē vairākas jomas, tādēļ ekoloģiskā pieeja ir ērta tā pētniecībai.

Pētījumā izmantotas teorētiskās metodes: teorētiskās literatūras (pedagoģijas, psiholoģijas, filozofijas, ētikas, vēstures) analīze; normatīvo avotu (LR dokumentu, mājturības un tehnoloģiju mācību priekšmeta standartu) analīze.

Straujā sabiedrības pārmaiņu un informācijas aprites laikmetā, lai nodrošinātu sabiedrības ilgtspēju, izglītībai ir jāmainās līdz ar sabiedrību

(Sterling, 2005). Izglītības attīstības stratēģija balstāma uz sadarbības, sistēmiskuma, pēctecības, ilgtspējas, pieejamības un koordinācijas principiem (Izglītības attīstības..., 2006). Pārejot uz humāno izglītības paradigmu, skola kā mainīga izglītības institūcija pilnveido savas funkcijas, darbības formas un metodes. Pedagogiem ieteicams apgūt konceptuālu domāšanu, iniciatīvu, uzdrīkstēšanos u.c. (Zīds, 2007). Skolas un skolotāji ar savu radošo pieeju mācību procesā, izmantojot visus pieejamos resursus un līdzekļus, aktivizē mājturības izglītības nozīmi izglītības paradigmas maiņas apstākļos.

Nepieciešamību veidot scenārijus mājturības un tehnoloģiju priekšmeta apguves pilnveidei nosaka vairāki atšķirīgi faktori: izglītības filozofija; nacionālās identitātes veidošana; izglītības vide un resursi; izglītības kvalitāte.

Scenāriji mājturības un tehnoloģiju apguves pilnveidei *Scenarios of home economics learning improvement*

Izglītības scenāriji tiek veidoti saskaņā ar dažādām izglītības paradigmām, tādēļ to attīstības gaitā var būt atšķirīgas mācību pieejas, programmas un saturs, mācību darba organizēšana. Lai izglītība kļūtu kvalitatīvāka, nepieciešamas izmaiņas izglītības saturā un mācību metodēs. Pamatizglītības standartā „Mājturības un tehnoloģijas 1.- 9.klasei” ir iekļauts sociālo priekšmetu grupā „Cilvēks un sabiedrība”. Pastāvošajā izglītības standartā kritizējamie punkti ir mācību satura vertikālās sasaistes trūkums posmos *sākumskola – pamatskola – vidusskola*. Toties horizontālajā sasaistē ar citiem mācību priekšmetiem notiek mācību satura pārklāšanās, piemēram, ar sociālajām zinībām vai vērtīborientāciju (Noteikumi..., 2006; Noteikumi... 2008; Mācību priekšmetu paraugi..., 2005).

Vēsturiski mājturības priekšmeta rokdarbu virziens ir saistīts ar mākslas pedagoģiju (Anspaks, 2004). Divdesmitā gadsimta sākumā pedagogi pievērsās nacionālās kultūras un tautas mākslas, tautas daiļamata un amatniecības iekļaušanai mācību procesā skolā un audzināšanā ģimenē, tika atzīta mākslas nozīme personības veidošanā (Dauge, 1925; Anspaks, 2004). Angļu mākslas teorētiķis un rakstnieks Dž. Raskins atzina dabatbilsmes un humānisma idejas mākslas izglītības procesā. Dž. Raskins uzskatīja, ka cilvēka gars ir saistīts ar mākslu. Zinātnieks arī akcentēja rokdarbu saistību ar darinātāja dvēseles strāvotību, iesakot, cik vien iespējams, nepieciešamās lietas sev apkārt izgatavot ar rokām (Dauge, 1919).

K. Cīrulis apcerējumā „Rokdarbi kā mākslinieciskās audzināšanas līdzeklis” pauda, ka mākslinieciski estētiskā un grafiskā izglītība ir saistīta ar audzināšanu. Rokdarbu nodarbības veicina bērnu māksliniecisko attīstību, ja tajās tiek ievērota darba pabeigtība (pilnība darbā), patstāvība un pašdarbība, kārtība un precizitāte, acumēra, formas un skaistā izjūta, roku veiklības vingrinājumi koordinācijas spēju attīstīšanai. K. Cīrulis ieteica rokdarbu satura izvēlē ievērot zēnu un meiteņu intereses, kuras saistītas ar turpmāko darbību, kā

tipisku piemēru minot meiteņu rokdarbus saistīt ar mājas dzīves kultūras kopšanu (Anspaks, 2004).

Mūsdienās bērna attīstībai svarīgais praktiskās darbības faktorstiek akcentēts pirmsskolas un sākumskolas periodā. Kāpēc tas vairs nav svarīgs pamatskolā un vidusskolā? Vai bērns vairs neattīstās pats, bet tikai attīsta prasmes tehnoloģijās?

Attīstošā mājturības un tehnoloģiju apguves scenārija izveidi pamato humānistiski fenomenoloģiskā izglītības paradigma, ar konceptuālo kopveseluma pieeju (Lieģeniece, 1999). Tā mērķis ir bērna personības attīstība kopveselumā, mājturības priekšmeta saturā iekļaujot daudzveidīgu prasmju (t.sk. arī tradicionālo amatu) apguvi un radošuma (kreativitāte) attīstīšanu. Attīstošo scenāriju Latvijā īsteno alternatīvajās izglītības iestādēs, Valdorfskolā un privātajās alternatīvajās skolās. Svarīga ir ideja par to, ka bērns iegūst zināšanas, kuras noderēs visam mūžam, ka ik pēc laika šīs zināšanas pāraugs citā kvalitātē.

Valdorfpedagoģijas apmācību sistēmā, kuru aizsāka pēc R. Šteinera teorijas, eksistē sakarība mācību satura apguvei dažādos vecumos (Kalgrēns, 2008; Valdmane, 1994). Nepastāv „zēnu un meiteņu rokdarbi”. Pamatskolas programmā visiem skolēniem ir iespēja apgūt dažādu materiālu tehnoloģijas – tekstilu, klūdziņu pīšanu, kokapstrādi, metālapstrādi. Skolēni jau sākumskolā strādā ar dabas materiāliem.

Mājsaimniecības darbu un praktiskas darbošanās pozitīvo ietekmi uz personības attīstību atzīst arī Montessori skolu pedagogi Eiropā (Millere-Hohāgene, Millers-Hohāgens, 2011). „Rokas no dabas ir cieši saistītas ar gara attīstību”, rakstīja attīstošās pedagoģijas pamatlicēja Marija Montessori. „Strādājot mūsdienu civilizācijas apstākļos, rokas paliek bezdarbīgas, tāpēc tās vairs nekalpo garam kā tā izpausmes instruments un kā līdzeklis, lai nodibinātu saikni ar apkārtējo vidi, lai to iepazītu un veidotu” (citēts pēc Helminga, 2006). Mūsdienās joprojām Montessori skolās ir akcentēts darbs ar rokām, mājsaimniecības darbi, praktiska darbošanās mākslā un rokdarbos. Mācību darba organizēšana Montessori skolās (klases ar dažāda vecuma bērniem, skola bez atzīmēm un mājas uzdevumiem, brīvprātīgs mācību darbs, brīva darba izvēle, individuāls vai grupu darbs) ļauj brīvi variēt mājturības programmas un saturu, pielāgojot to skolēnu interesēm un apkārtējai videi.

Mājas ekonomikas un uzņēmējdarbības scenārijs ir saistīts ar liberāli – racionālo izglītības paradigmu, kurā pamatots, ka izglītība ir sabiedrības ilgtspējīgas attīstības, darba tirgus liberalizācijas līdzeklis un visas sabiedrības, kā arī katra tās indivīda labklājības garants (Delors u.c., 2001; Katane, 2006). Pamatskolā šis scenārijs saistīts ar tehnoloģiju apguvi, mājokļa un apkārtējās vides iekārtošanu. Vidusskolu programmās „Mājsaimniecība” ir saistīta gan ar ekonomikas apguvi un uzņēmējdarbības pamatiem, profesionālajā izglītībā - ar tūrisma, viesmīlības, lauksaimniecības u.c. programmām.

Latvijā skolu praksē jau apgūta pieredze skolēnu aktivizēšanai uzņēmējdarbības apguvei mācību uzņēmumos, kuros var izmantot arī mājturībā

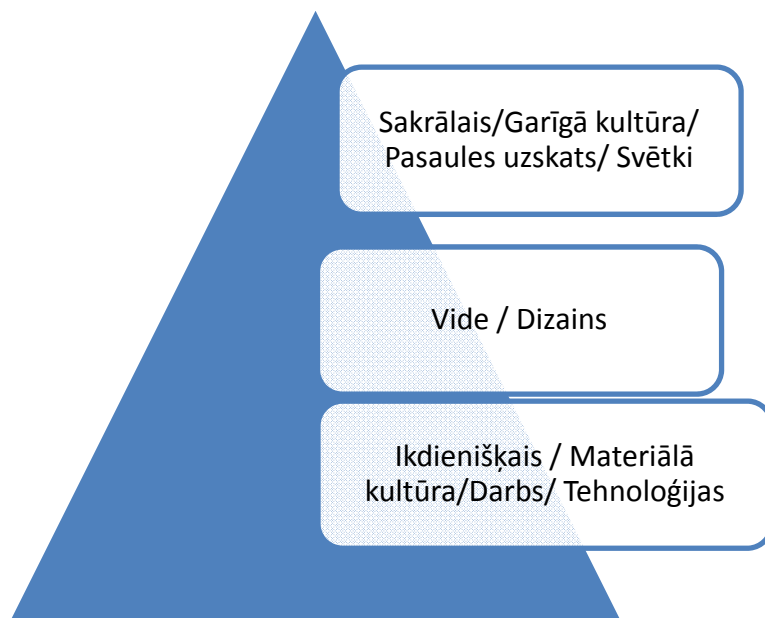
apgūtās tehnoloģijas. Eiropā skolēnu mācību uzņēmumu programmas tiek īstenotas gan kā mācību programmas stundu laikā, gan kā ārpusstundu un ārpusskolas pasākumi. Skolēnu mācību uzņēmumi Latvijā ir atzīti kā interaktīvā mācību metode. Vairākās skolās mācību uzņēmumi ir iekļauti interešu izglītības jomā.

Mājas vides izglītības virzienā iekļaujas arī padziļināta lauksaimniecības un mājsaimniecības prasmju apguve neformālajā izglītībā. Šajā jomā ilggadīga pieredze ir Latvijas Mazpulku organizācijai. Latvijā pie pamatskolām un vidējās izglītības iestādēm laukos un pilsētās tika dibināti kopš 1929.gada. Mazpulku dalībnieki mācījās mājturības darbus, mājamatniecības pamatus, iepazīna tehniku, kopa izmēģinājumu lauciņus, nodarbojās ar sportu un māksliniecisko pašdarbību (Matvejs & Rudzītis, 2003). Mazpulku kustība ir atjaunota 2005.gadā. Mazpulku darbībā ir iekļauta gan pētnieciskā pieredze – individuālo un grupu projektu izstrāde, kurus prezentē darbu skatēs jeb projektu forumos, gan sadarbības aktivitātes – konkursi, nometnes, radošās darbnīcas, kuru programmā ir iekļauti arī lauku uzņēmēju un amatnieku darbnīcu apmeklējumi. Mazpulki pie lauku skolām iekļaujas lauku kopienu kultūrvidē - pēta, kopj un pārstāv savas kopienu kultūras mantojumu.

Mājturības lietiskās mākslas attīstības scenārijs ir saistīts ar etnopedagoģiju, jo balstīts tautas tradicionālajā kultūrā un mākslā. Divdesmitā gadsimtapirmajā pusē Latvijas skolās rokdarbu priekšmetā sāka plaši atdarināt etnogrāfijas paraugus, kā arī atvasināt no tiem jaunus dizaina priekšmetus apģērba un mājas iedzīves darināšanā. Attīstoties arheoloģijai kā vēstures zinātnes apakšnozarei, radās arī senvēstures priekšmetu un apģērba komplektu rekonstrukcijas. Tautas atmodas laikā 20.gs. 90.gados popularitāti ieguva t.s. latvju zīmju izmantošana, kas būtībā ir postmodernisma mākslas ietekmē radies etnogrāfisko zīmju kopums. Latviešu etnogrāfiskais raksts ir iekļauts mājturības mācību programmās.

Mājturības priekšmets amatniecības un ēdiena gatavošanas, kā arī svētku svinēšanas kontekstā ir tieši saistīts ar tradicionālo kultūru. Tradicionālā kultūra ir balstīta uz tradīcijām, atšķirībā, piemēram, no industriālā laikmeta (kas balstīts uz ražošanu un patērēšanu) kultūras formām – modernisma, postmodernisma. Postmodernajā pasaulē tradicionālā kultūra eksistē līdzās modernajām kultūras formām. "Kultūras jēdziens" – apzīmē vēsturiski pārmantotu, simbolos iemiesotu jēgas modeli, no paaudzes paaudzē pārņemtu jēdzienu sistēmu, kas izpaužas simboliskās formās, ar kurām cilvēki cits citam nodod, ilgi glabā un attīsta zināšanas par dzīvi un attieksmi pret to" (Gīrcs, 1998).

Mūsdienās šo mantojumu popularizē tradicionālās kultūras apguvē. Apgūstot amatniecības prasmes, skolēns veicina amatu prasmju tālāknodošanu un nemateriālās kultūras pārmantošanu.

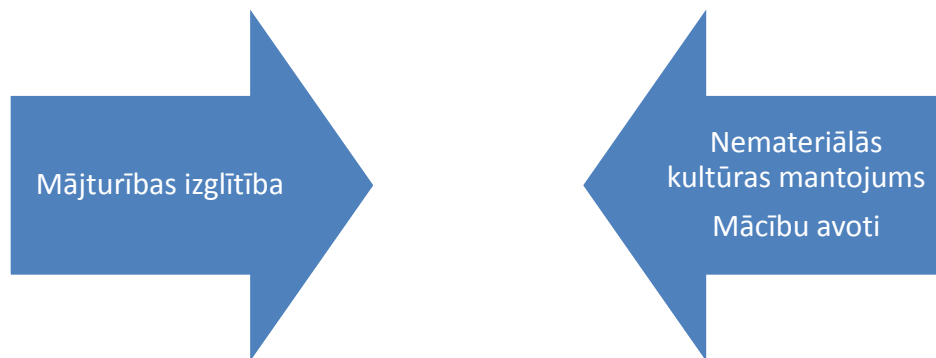
1.att. Sakrālais un ikdienišķais tradicionālajā kultūrā
Fig. 1 The sacred and the mundanet raditional culture

Saistībā ar tradicionālās kultūras pārmantošanu un apguvi Latvijā ir definēta **etniski – holistiskā** pedagoģiskā pieeja, izrietoša no mūsdienu zinātnes atklājumu un senču etniskā pasaules uzskata apvienojuma. Šo virzienu ir pamatojusi etnopedagoģijas pētniece Solvita Lodiņa (2012). Holistiski – etniskais pasaules uzskats jaunas izglītības sistēmas veidošanā paredz domāt par kardināli jaunu izglītības filosofiju, mācību saturu un tā eksperimentālo pierādīšanu. Šīs pieejas autori piedāvā apgūt holistiski – etnisko pasaules uzskatu tā veselumā vienā priekšmetā „dzīvesziņa”, tam tematiski pakārtojot pārējos priekšmetus, lai tie kalpotu kā papildinājums, izvērsums. „Izglītības saturā definētā uzstādījuma „spēju un iemaņu” attīstīšana vietā jāliek uzstādījums par „radošas enerģijas apzināšanu un virzīšanu” (Lodiņa, 2012). Šajā virzienā mājturības programmas paredzētu veltīt vairāk laika tradicionālās amatniecības un etnogrāfiskā raksta apguvei visos vispārējās izglītības posmos (no pirmsskolas līdz vidusskolai, kā arī augstskolā).

Tautas lietišķās mākslas scenāriju nosaka tieksme pēc nacionālās identitātes saglabāšanas. Laikā, kad mēs lepojamies ar savām nacionālajām vērtībām, t.sk. tradicionālo kultūru, jāatzīst, arvien vairāk intereses par to izrāda cittautieši, lai iegūtu piederību Latvijas kultūrai (Dirba, 2003). Tādēļ tradicionālo amatu izmantošana formālajā un neformālajā izglītībā bieži tiek izmantota arī dažādos integrācijas projektos.

Mājturības izglītības pētniecībā ir svarīgs arī laika faktors, jo

- norisinās mājturības izglītības vēsturiskās pieredzes pārņemšana;
- vēstures avoti (artefakti, arheoloģijas un etnogrāfijas avoti) tiek izmantoti par paraugu jaunu artefaktu radīšanai (programmas, saturs, elementu izmantošana);
- kultūrvides apgūšana un veidošana ir saistīta ar tradicionālajā kultūrā balstītiem arhetipiem jeb t.s. arhetipisko domāšanu.

2. att. Mājturībā apgūstamās prasmes – nemateriālās kultūras mantojums
Fig. 2. House keeping skills to beacquired – in tangible cultural heritage

Mājturības priekšmetā apgūstamās amatu prasmes daļēji ir nemateriālās kultūras mantojuma sastāvdaļa. Vēstures – etnogrāfijas un arheoloģijas avoti ir mācību avoti mājturībā apgūstamajām amatu prasmēm. Tradicionālās kultūras elementu apguve mājturībā – nemateriālās kultūras prasmes, atgriezeniski turpina vēsturisko tradīciju mūsdienu kultūrvides veidošanā.

Secinājumi **Conclusions**

Referātā ir aktualizēts jautājums par mājturības izglītības ilgtspēju mainīgas vides apstākļos. Pamatojoties uz ekoloģisko pieeju izglītības pētniecībā un tiecoties uz mājturības izglītības ilgtspēju, ir izveidoti scenāriji mājturības izglītības pilnveidei. Scenāriji veidoti, pamatojoties uz formālās un neformālās izglītības pieredzi mājturības priekšmeta pilnveidē, kā arī uz izglītības vides un kultūrvides mijiedarbību. Šo scenāriju mērķis ir skolēna personības harmoniska attīstība, kultūras vērtību pārmantošana, jaunrade kultūrvides attīstībā un kvalitatīvas dzīves telpas veidošana.

Attīstošā scenārija izveidi pamato humānistiski fenomenoloģiskā izglītības paradigma, ar konceptuālo kopveseluma pieeju. Attīstošo scenāriju Latvijā realizē alternatīvajās izglītības iestādēs. Tā mērķis ir bērna personības attīstība kopveselumā, mājturības priekšmeta saturā iekļaujot daudzveidīgu prasmju (t.sk. arī tradicionālo amatu) apguvi un radošuma (kreativitāte) attīstīšanu.

Lietišķās mākslas scenārijs saistīts ar vēsturisko kultūrvides artefaktu izpēti un tautas mākslas arhetipu veidošanos. Lietišķās mākslas scenārijs ir radies no vēsturiskās vides avotu (arheoloģijas un etnogrāfijas) izmantošanas radošā izglītības procesā. Tradicionālās kultūras elementu apguve un pārmantošana, atgriezeniski turpina vēsturisko tradīciju mūsdienu kultūrvides veidošanā.

Liberāli racionālā pedagoģijas paradigmas ietekmē ir radies mājas ekonomikas scenārijs, kas virza mājturības izglītību sabiedrības dzīves kvalitātes uzlabošanai. Praksē šis scenārijs īsteno dažādu uzņēmējdarbības formu apguvi neformālajā izglītībā un programmas arodizglītībā.

Izstrādātie scenāriji rosina mājturības izglītības ilgtspējīgu attīstību sabiedrības, kultūrvides, izglītības un ģimenes vides mijiedarbībā.

Summary

Striving to ensure sustainability of the education of home economics on the basis of the ecological approach to the study of education, certain scenarios have been worked out aiming to develop the education of home economics.

Humanistically phenomenological paradigm of education with the conceptual holistic approach serves as a basis for the development scenario. The development scenario is implemented by the alternative education institutions in Latvia. Its aim is to develop the individuality of the child in a holistic manner by including mastering of various skills (also traditional crafts) in the contents of the home economics subject as well as development of creativity.

The applied arts scenario involves the study of artifacts of the historical cultural environment and development of archetypes of the folk art. The applied arts scenario has emerged from the use of sources of the historical environment (archeology and ethnography) in the creative process of education. Acquisition and inheriting of elements of the traditional culture reflexively continue the historical tradition in creation of the modern cultural environment.

The scenario of the home environment economics has resulted from the influence of the liberally rational pedagogical paradigm. This scenario directs the education of home economics towards improvement of the quality of society's life. In practice this scenario enforces mastering of various entrepreneurship forms in non-formal learning and curricula in vocational training.

The worked out scenarios stimulate sustainable development of the education of home economics due to the interaction of the society, cultural environment, education and family environment.

Literatūra Bibliography

1. Anspaks, J. (2004). *Mākslas pedagoģija. 1.d. Mākslas pedagoģijas teorijas un prakses pamatu veidotāji*. Rīga: RaKa.
2. Bronfenbrenner, U. (1976/1996). *The Ecology of Human Development. Experiments b Nature and Design*. Cambridge, M.A.: HarvardUniversityPress.

3. Dauge, A. (1919). *Džona Reskina mākslas pedagoģija*. Maskava.
4. Dauge, A. (1925). *Māksla un audzināšana*. Rīga: Valters un Rapa.
5. Delors, Ž. u.c. (2001). *Mācīšanās ir zelts. Ziņojums, ko Starptautiskā komisija par izglītību divdesmit pirmajā gadsimtā sniegusi UNESCO*, tulkojums latviešu valodā. Rīga: UNESCO, LNK.
6. Dirba, M. (2003). *Latvijas identitāte: pedagoģiskais aspekts*. Rīga: RaKa.
7. *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.* Pieejams: <http://izm.izm.gov.lv/normativie-akti/politikas-planosana/1016.html> [skatīts 15.02.2012.]
8. Gīrcs, K. (1998). *Kultūru interpretācija*. Rīga: AGB.
9. Helminga, H. (2006). *Montesori pedagoģija*. Rīga: Jumava.
10. Karlgrēns F. *Valdorfa pedagoģija* (2008). Rīga: Jumava.
11. Katane, I., Pēks, L. (2006). *Izglītības ekoloģija: starpdisciplinārs virziens mūsdienu izglītības pētniecībā*. Jelgava: LLU IMI.
12. Katane, I. (2007). *Paradigmas Latvijas izglītības vidē mūsdienās*. Jelgava: LLU TF IMI.
13. Lieģeniece, D. (1999). *Kopveseluma pieeja audzināšanā*. Rīga: RaKa.
14. Lodiņa, S. (1912). Etniskajā kultūrā sakņota izglītība. *Audzinātājs*, 1, 02.2012.
15. Matvejs, P., Rudzītis, G. (2003.) *Mazpulki – skolēnu darbaudzināšanas organizācija*. Māc. līdz. Jelgava: LLU.
16. *Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartiem un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu programmām. Mājsaimniecība. 2008.* Pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/vidskolai/majsaimn_23050_8.pdf [skatīts 2013.g. 15.februārī].
17. *Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem. Mājturība un tehnoloģijas. Mācību priekšmeta standarts 1.-9.klasei.* 2006. Pieejams: <http://isec.gov.lv/normdok/mk061027.html> [skatīts 2013.g. 7.februārī].
18. *Mācību priekšmetu paraugi pamatskolai. Mājturība un tehnoloģijas 5.-9.klasei (ar izvēli koka un metāla tehnoloģijās). Mājturība un tehnoloģijas 5.-9.klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās.* 2005. Pieejams: http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/pamskolai/majtur_5_9_kok_met.pdf; http://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/dokumenti/programmas/pamskolai/majtur_5_9_tekstils.pdf [skatīts 2013.g. 15.februārī].
19. Millere – Hohāgene, I., Millers – Hohāgens, J. (2011). *Vai Montesori skola ir manam bērnam vispiemērotākā?* Rīga: Jumava.
20. Valdmane, I. (1994). *Ievads valdorfskolu pedagoģijā*. Mācību līdzeklis. Liepāja: Liepājas Pedagoģiskā augstskola.
21. Sterling, S. (2005). *Whole Systems Thinking as a Basis for Paradigm Change in Education: Explorations in the context of Sustainability*. Doctoral Thesis. Centre for Research in Education and the Environment. University of Bath, U.K. Pieejams: <http://www.bath.ac.uk/cree/sterling/sterlingthesis.pdf> [skatīts 2013.g. 10.februārī].
22. Zīds, O. (2007). *Paradigmu maiņa un izglītības attīstības scenāriji Latvijā*. Pieejams: http://www.izm.gov.lv/upload_file/LPS_uzruna_Oskars_Zids.doc [skatīts 2013.g. 10.februārī].

Elīna Kūla – Braže , Doktora programmas <i>Pedagoģija</i> 2.kursa studente	Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Tehniskā fakultāte, Izglītības un mājsaimniecības institūts E-pasts: elina.kula_braze@inbox.lv Tel.: ,+371 26184631
--	--